

İSMAİL KARA

BİR AHLÂK DAVASI

NURETTİN TOPÇU

Cumhuriyetin 100. Yılına Armağan

TÜRK KÜLTÜRÜNE HİZMET VAKFI YAYINLARI
"2023 Cumhuriyetin 100. Yılına Armağan Yayın Projeleri"
Kültürümüzün Temelini Oluşturan Değerli İnsanlarımızın Biyografileri

BİR AHLAK DAVASI
NURETTİN TOPÇU

İsmail Kara

Grafik Tasarım
Ender Boztürk

Kapak Tasarım
Sinan Yılmaz

Yayıncı Sertifika No:
42149

Matbaa Sertifika No:
47892

Baskı-Cilt
Plusone Basım

ISBN 978-975-7522-70-6

1. Baskı, Mayıs 2023

tkhv@tkhv.org.tr

–Bir Ahlak Davası– Nurettin Topçu adlı eser,
T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın destekleriyle
Türk Kültürüne Hizmet Vakfı tarafından hazırlanmıştır.

Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın desteği ile hazırlanan bu projenin içeriği
hiçbir surette Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın görüşlerini yansıtmamakta olup,
içerik ile ilgili tek sorumluluk Türk Kültürüne Hizmet Vakfı'na aittir.

Kapak ve İç Görseller
Dergâh Yayınları Arşivi

Takdim / Mehmet
Türkiye Cumhuriyeti
Sunuş / Av. Şerafe
Türk Kültürüne Hizmet
Sunuş / Ahmet M
TEK-İMAŞ A.Ş. Y

Ön Söz 15
Nurettin Topçu

I. Bölüm

Bir Hayatı Yaş

Erzurumlu

Süleyman

Zor Yıllarda

Vefa İda

İstanbul

Avrupa'da

Fransa

Felsefe

Avrupa

Ek 1. İ

Muallimli

Yaratın

Ek M

Ünive

Türk

İsmail Kara

1955 yılında Günece/Rize’de doğdu. Günece İlkokulu’ndan mezun oldu (1965). İstanbul İmam Hatip Okulu’nu (1973), İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü’nü (1977) ve İstanbul Edebiyat Fakültesi Tarih bölümünü (1986) bitirdi. Uzun yıllar Dergâh Yayınları’nda editörlük ve yayın yöneticiliği, Ste. Pulcherie Fransız Kız Ortaokulu’nda din dersi öğretmenliği (1980-1995) yaptı. “İslâmcılara Göre Meşrutiyet İdaresi 1908-1914” başlıklı teziyle siyaset bilimi doktoru, ardından 2000’de doçent, 2006’da İslâm Felsefesi profesörü oldu. 1995 yılından itibaren çalıştığı Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nden 2015’te emekliye ayrıldı. 2017-2020 yılları arasında İstanbul Şehir Üniversitesi’nde hocalık yaptı.

Halen İstanbul Zaim Üniversitesi’nde öğretim üyesidir.

Çalışma alanı çağdaş Türk düşüncesi ve çağdaş İslâm düşüncesidir.

Bazı çalışmaları: *Türkiye’de İslâmcılık Düşüncesi-Metinler/Kişiler* (3 C.: 1, 1986; 2, 1987, 3, 1994), *İslâmcıların Siyasi Görüşleri* (C. I, 1994; C. II, 2019), *Şeyhendifinin Rüyasındaki Türkiye* (1998), *Amel Defteri* (1998), *Biraz Yakın Tarih Biraz Uzak Hurafe* (1998), *Kutuz Hoca’nın Hatıraları-Cumhuriyet Devrinde Bir Köy Hocası* (2000), *Bir Felsefe Dili Kurmak-Modern Felsefe ve Bilim Terimlerinin Türkiye’ye Girişi* (2001), *Günece-Rize Sözlüğü-Bir Doğu Karadeniz Köyünün Hafızası ve Nâtıkası* (2001), *İslâm Siyasi Düşüncesinde Değişme ve Süreklilik-Hilafet Risâleleri* (6 C. 2002-2014), *Din ile Modernleşme Arasında Çağdaş Türk Düşüncesinin Meseleleri* (2003), *Sözü Dilde Hayali Gözde* (Portreler, 1, 2005), *Bir Eğitim Tasavvuru olarak Mahalle-Sıbyan Mektepleri* (Ali Birinci ile, 2005), *Aramakla Bulunmaz* (2006), *Hanya/Girit Mevlevihanesi-Şeyh Ailesi Müstemilan Vakfiyesi Mübadelesi* (2006), *Cumhuriyet Türkiye’sinde Bir Mesele Olarak İslâm* (C. I, 2008; C. II, 2016), *İlim Bilmez Tarih Hatırlamaz-Şerh ve Haşiye Meselesine Dair Birkaç Not* (2011), *Nurettin Topçu-Hayati ve Bibliyografyası* (2013), *Müslüman İstanbul’a Mahsus Bir Geleneğe Mahya* (2016), *Müslüman Kalarak Avrupalı Olmak-Çağdaş Türk Düşüncesinde Din Siyaset Tarih Medeniyet* (2017), *Zafer Değil Sefer* (2018), *İşyan Ahlakı Peşinde-Nurettin Topçu Albümü* (2018), *Ahmet Hamdi Akseki* (Rabia K. Gündoğdu ile, 2 C., 2019), *Dağ ne Kadar Yüce Olsa* (Portreler 2, 2020), *Bir Düşünce Tarihi Metni Olarak İstiklâl Marşı* (2021), *Ahmet Cevdet Paşa’nın Layihaları* (A. Zeki İzgöer’le, 2021), *Sahaflar Kitabı-Son İstanbullu Sahaflarla Konuşmalar* (Fulya İbanoglu ve Filiz Dıgıroğlu ile, 2022), *İçimden Geçen Günler* (2022), *Sessiz Yaşadım-Matbuatta Mehmet Âkif 1936-1940* (Fulya İbanoglu ile, 2023), *Din ve Milliyet-II. Meşrutiyet ve Milli Mücadele Dönemlerinde Milliyetçilik Tartışmaları 1904-1914* (Abdülkerim Asilsoy ile, C. 1, 2023).

nürken
zekâ-
alinde
iğina-
onun
ısının
elirsiz
tanı-
şılaş-
ğucu
verde

mez-
elere
acak

Kaynaklar

- Abidin Nesimi, *Yılların İçinden*, İstanbul, Gözlem Yay., 1977.
- Ali Rıza Bey [Berkem], der. Nil Baransel, İstanbul, Ring Reklamcılık Yay., 2015.
- Alican, Fikri, *Koca Meşe'nin Gölgesi*, İstanbul, Doğan Kitap Yay., 2000.
- Aslan, Cengiz, *Erken Cumhuriyet Dönemi'nde Eğitim Bilimleri Alanında Yurt Dışına Öğrenci Gönderilmesi Olgusu (1923-1940)*, Ankara Ü., Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, 2014.
- Ayvazoğlu, Beşir, *Divanyolu*, İstanbul, Ötüken Yay., 2003.
-, "Estetik İman: Topçu'nun Sanat Felsefesi", *Nurettin Topçu* içinde, ed. İ. Kara, Ankara, Kültür Bakanlığı Yay., 2009, s. 312-19.
- Bahadır, Osman, *Bilim Cumhuriyetinden Manzaralar*, İstanbul, İzdüşüm Yay., 2000.
- Barutoğlu, Ömer Hulusi, [Çocukluk hayatına ait notlar], <http://bianet.org/bianet/toplum/38782-yasayan-en-yasli-maden-muhendisiydi> (25 Nisan 2016).
- Batuhan, Hüseyin, *Bir Zamanlar Bir Turan Vardı*, İstanbul, İş Bankası Yay., 2001.
-, *Sevgili Ölülerim*, İstanbul, Bulut Yay., ts.
- Berk, Bekir, *Risale-i Nur ve Bediüzzaman Hakkında Türk Hakiminin Millet Adına Verdiği Kararlar ve Ehl-i Vukuf Raporları*, Ankara, 1962, s. 304-05 (Topçu'nun İstanbul Birinci Sorgu Hakimliği'nin talebi üzerine Risale-i Nurlar hakkında 25 Nisan 1960 tarihli raporu).

- Berkes, Niyazi, *Unutulan Yıllar*, haz. Ruşen Sezer, İstanbul, İletişim Yay., 1997.
- “Bir Vakıf İnsan: Ömer Lütfi Take” (röportaj), *Vakıf* (İlim Yayma Vakfı Bülteni), sayı: 2, Haziran 2007, s. 8.
- Birgöl, Mehmet Fatih, *İrade Hareket İsyân-Nurettin Topçu'nun Entelektüel Biyografisi*, İstanbul, Dergâh Yay., 2013.
-, “İsyân Ahlâkı Üzerine Birkaç Not”, *İsyân Ahlâkı-Notlu Nurettin Topçu Tercümesi ve Eski Harfli Orijinali* içinde, haz. İ. Kara-M. F. Birgöl-R. Özdiç, İstanbul, Dergâh Yay., 2015, s. 11-25.
-, “İlk Dönem Hareket'in Çağdaş Türk Düşüncesi Açısından Önemi”, *Nurettin Topçu Sempozyum Kitabı* içinde, Erzurum, Erzurum Belediyesi-Atatürk Üniversitesi Yay., 2016.
- Birinci, Ali, “Hareket Mecmuası”, *Nurettin Topçu* kitabı içinde, ed. İ. Kara, Ankara, Kültür Bakanlığı Yay., 2009, s. 106-13.
-, “Nurettin Topçu'nun Bergson'la İlgili Doçentlik Tezi Hakkında Bilgiler ve Vesikalar”, *Kutadgubilig*, sayı: 26, Ekim 2014, s. 253-72.
-, *Bir İnsanla Karşılaşmak-Nurettin Topçu'nun Sohbetlerinden Kalanlar*, İstanbul, Dergâh Yay., 2020.
- Bora, Tanıl, *Hasan Âli Yücel*, İstanbul, İletişim Yay., 2021.
- Civelek, Muzaffer, *Kırk Yıl Sonra Dün Gibi-Nurettin Topçu*, İstanbul, Dergâh Yay., 2016.
- Dayı, İsmail, “Birkaç Damla Hatıra”, *Nurettin Topçu'ya Armağan*, İstanbul, Dergâh Yay., 1992, s. 186-87.
- Doğan, D. Mehmet, *İki Yol Açıcı-Nureddin Topçu ve Necip Fazıl*, Ankara, Yazar Yay., 2016.
- Doğaperest-Ali Demirsoy Kitabı*, söyleşi: F. E. Yanık, İstanbul, İş Bankası Yay., 2003.
- Ege-Akter, Güneş N., *İhlamur Ağacının Gölgesinde*, İstanbul, İsis Yay., 2016.
- Enginertan, Tuncer, “Çağdaş Bir Mistiğin Hayatına Dair Bazı Notlar”, *Nurettin Topçu* kitabı içinde, ed. İ. Kara, Ankara, Kültür Bakanlığı Yay., 2009, s. 90-105.
- Erverdi, Ezel, “Bir İzin Peşinde”, *Nurettin Topçu* kitabı içinde, ed. İ. Kara, Ankara, Kültür Bakanlığı Yay., 2009, s. 62-89.
-, *Nurettin Topçu-Dünden Kalanlar ve Geleceğe Umutlar*, İstanbul, Dergâh Yay., 2019.
- Garaudy, R., *Yüzyılımızda Yalnız Yolculuğum-Hatıralar*, çev. Cemal Aydın, İstanbul, Türk Edebiyatı Vakfı Yay., 2005.

Kaynaklar

- Gökpınar, Kani Mutlugün, *Robert Kolej Günleri 1954-1959*, İstanbul, Mungan Kültür ve Sanat Evi, 1997.
- Günaydın, Yusuf Turan, "Hareket Dergisi İndeksi", *Hece -N. Topçu Özel Sayısı-*, sayı: 109, Ocak 2006, s. 561-635.
- Halman, Talat Sait, "Gerçek Öğretmen", *Hece -Nurettin Topçu Özel Sayısı-*, sayı: 109, Ocak 2006, s. 385-86.
-, *Aklın Yolu Birdir-Talat S. Halman Kitabı*, söyleşi: C. Birgül, İstanbul, İş Bankası Yay., 2003.
- Hareket -Nurettin Topçu Özel Sayısı-*, sayı: 112, Ocak-Mart 1976.
- Hareket* dergisi koleksiyonu.
- Hece -Nurettin Topçu Özel Sayısı-*, sayı: 109, Ocak 2006; ilaveli 2. bs., 2020.
- Işık, Emin, "Nurettin Topçu ve Din Adamları", *Nurettin Topçu'ya Armağan*, İstanbul, Dergâh Yay., 1992, s. 173-76.
-, "Hatıralar", *40 Yıl Sonra Nurettin Topçu-Nurettin Topçu Bize Bugün Ne Söyler?*, Ankara, TYB Yay., 2016, s. 316-17.
-, *Nurettin Topçu-Çağdaş Bir Dervişin Dünyası*, İstanbul, Dergâh Yay., 2019.
- Kabaklı, Ahmet, "Nurettin Topçu", *Tercüman*, 18 Temmuz 1975.
- Kaplan, Mehmet, "Kırk Yıllık Hareket" (röportaj), *Hareket*, sayı: 1, Mart 1979, s. 64-66.
-, "Çağdaş Bir Mistik: Nurettin Topçu", *Hareket*, XI/112, Ocak-Mart 1976 (Nurettin Topçu Özel Sayısı), s. 9-12; *Nurettin Topçu'ya Armağan*, s. 138-40.
- Kara, İsmail, "Bir Kâseden Bin Neşve Peydâ", *Sözü Dilde Hayali Gözde* kitabı içinde, İstanbul, Dergâh Yay., 2005, s. 26-57.
-, "Topçu, Nurettin", *DİA*, XLI, 248-53, 2012.
-, *Nurettin Topçu-Hayati ve Bibliyografyası*, İstanbul, Dergâh Yay., 2013.
-, "Nurettin Topçu'dan Fikret Arık'a Üç Mektup: Ben Sevdiklerime Çok Zor Yazabiliyorum", *Zafer Değil Sefer* kitabı içinde, İstanbul, Dergâh Yay., 2018, s. 377-94.
-, *İsyân Ahlâkı Peşinde-Nurettin Topçu Albümü*, İstanbul, Dergâh Yay., 2018.
- Kara, Mustafa, "Nurettin Topçu'nun İdealindeki Din Adamı", *Hareket -N. Topçu Özel Sayısı-*, sayı: 112, Ocak-Mart 1976, s. 34-41.
-, "Farklı Bir Tasavvuf Yorumu", *Nurettin Topçu* kitabı içinde, ed. İ. Kara, Ankara, Kültür Bakanlığı Yay., 2009, s. 258-79.
- Kaynaradağ, Arslan, *Felsefecilerle Söyleşiler* (Halil Vehbi Eralp ve Hüseyin Ba-tuhan kısımları), İstanbul, Elif Yay., 1986.

- Kılıç, Murat, *Allah Vatan Soy Milli Mukaddesat-Türk Milliyetçiler Derneği 1951-1953*, İstanbul İletişim Yay., 2016.
- 40 Yıl Sonra Nurettin Topçu-Nurettin Topçu Bize Bugün Ne Söyler? (Sempozyum tebliğleri), Ankara, TYB Yay., 2016
- Kök, Mustafa, *Nurettin Topçu'da Din Felsefesi*, İstanbul, Dergâh Yay., 1995.
-, "Türk Milliyetçiler Derneği'nden Türkiye Milliyetçiler Cemiyeti'ne", *Türk Yurdu*, sayı: 289, Eylül 2011 ve sayı: 295, Mart 2012.
- Kökden, Uğur, "Taşralı-Nureddin Topçu'nun Hikâyeleri Üzerine Bir Tenkid Denemesi", *Büyük Doğu*, sayı: 24, 14 Ağustos 1959, s. 6.
- Kutlu, Mustafa, "Suya Hasret", *Hareket -Nurettin Topçu Özel Sayısı-*, sayı: 112, Ocak-Mart 1976, s. 100-02.
-, "Nurettin Topçu İçin Bir Biyografi Denemesi", *Hareket -Nurettin Topçu Özel Sayısı-*, sayı: 112, Ocak-Mart 1976, s. 110-20.
- Maarif Vekâleti Tarafından Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Talimatnamesi, İstanbul, Maarif Vekâleti Yay., Devlet Matbaası, 1927.
- Massignon, Louis, "Son Hallac Yorumcusu Olarak Nurettin Topçu", trc. Neriman Kalın, *Dergâh*, sayı: 85, Mart 1997, s. 22.
- Meşe, Ertuğrul, *Komünizmle Mücadele Dernekleri*, İstanbul İletişim Yay., 2016.
- Mısıroğlu, Kadir, *Benden Tarihe Haberler*, İstanbul, Sebül Yay., 2016.
- Molette, Charles Molette, *La Vérité où Je la Trouve*, Paris, Téquı, 1988. (Türkçe tercümesi: *Pol Molla'nın Hikâyesi-Giritli Bir Müslümanın Fransa'da Papaz Oluşu*, çev. Musa Doğan, İstanbul, Dergâh Yay., 2018).
- Mollaer, Fırat, *Anadolu Sosyalizmine Bir Katkı-Nurettin Topçu Üzerine Yazılar*, İstanbul, Dergâh Yay., 2007.
-, *Türkiye'de Liberal Muhafazakârlık ve Nurettin Topçu*, İstanbul, Dergâh Yay., 2008.
- Nurettin Topçu Evrakı (Dergâh Yayınları Arşivi, Özel arşiv)
- Nurettin Topçu, ed. İsmail Kara, Ankara, Kültür Bakanlığı Yay., 2009.
- Nurettin Topçu Sempozyumu Kitabı, Erzurum, Atatürk Üniversitesi ve Erzurum Belediyesi Yay., 2016.
- Nurettin Topçu'ya Armağan, İstanbul, Dergâh Yay., 1992.
- Okay, Orhan, "Nurettin Topçu-Bir İdealistin Ölümü", *Hareket -N. Topçu Özel Sayısı-*, sayı: 112, Ocak-Mart 1976, s. 42-47.
-, "Milliyetçi Düşüncenin Odak Noktalarından Milliyetçiler Derneği", *Türk Yurdu*, sayı: 139-141, Mart-Mayıs 1999, s. 334-38.
-, *Anadolu'dan Hatıralarla Nurettin Topçu'nun Mektupları*, Ankara, Cümle Yay., 2015.
-, *Silik Fotoğraflar*, genişletilmiş 3. bs., İstanbul, Dergâh Yay., 2013.

Kaynaklar

- Onat, Teoman, *Anılarım*, İstanbul, Bütün Dünya Kitaplığı, 2003.
- Öğün, Süleyman Seyfi, *Türkiye’de Cemaatçi Milliyetçilik ve Nurettin Topçu*, İstanbul, Dergâh Yay., 1992.
- Özdemir, Yasin, “Mektuplar ışığında Nurettin Topçu-Maurice Blondel ilişkisi”, *Nurettin Topçu Sempozyumu Kitabı*, Erzurum, Atatürk Üniversitesi ve Erzurum Belediyesi Yay., 2016, s. 87-90.
- Özgönenc, Fikret, *Bizim Sınıf*, İstanbul, 1977.
- Pilehvarian, Nuran Kara, “Bezmialem Valide Sultan’ın Eğitim İslahatlarındaki Rolü ve Valide Mektebi-Darülmâarif”, *Osmanlı Dünyasında Bilim ve Eğitim*, İstanbul, IRCICA Yay., 2002, s. 489-98.
- Sarıtaş, M., *Nurettin Topçu’da Sosyo-Pedagojik Yapı*, Ankara, Mesaj Yay., 1986.
- Saru, İhsan Şerif, *Eğitim Hizmetinde 50 Yıl*, İstanbul, 1970.
- [Savcı] Kılıç, Selahaddin, “Nureddin Topçu üzerine”, *Tercüman*, 17 Ağustos 1975.
- Sefercioglu, Necmeddin, “1950-60 Arasında Milliyetçi Kuruluşlar”, *Türk Yurdu*, sayı: 139-141, Mart-Mayıs 1999, s. 295-98.
- Şahiner, Necmettin, *Son Şahitler*, İstanbul, Yeni Asya Yay., III, 1986.
- Şarman, Kansu, *Türk Prometheler*, İstanbul, İş Bankası Yay., 2008.
- Timuçin, Afşar, “Macit Gökberk Hocamızın Ardından”, *Felsefe Dünyası*, sayı: 9, Ekim 1993, s. 21-23.
- Timurtaş, Faruk Kadri, “Nureddin Topçu İçin”, *Orta Doğu*, 20 Temmuz 1975.
- Topaloğlu, Bekir, “Gönülümün Dilinden”, *Nurettin Topçu’ya Armağan*, İstanbul, Dergâh Yay., 1992, s. 143-46.
- Topçu Nurettin, Külliyyatı.
- Tözüm, Rükneddin, *Karaköse’den İstanbul Üniversitesi’ne*, İstanbul, 2001.
- Tüzeer, Mehmet Sırrı, “Nurettin Topçu”, *Nurettin Topçu’ya Armağan*, İstanbul, Dergâh Yay., 1992.
- Utku, Ali, “Nurettin Topçu: İtaatkârlık ve İsyan-Bir İnanç Psikolojisi Taslağı”, *Nurettin Topçu Sempozyumu Kitabı*, Erzurum, Atatürk Üniversitesi ve Erzurum Belediyesi Yay., 2016, s. 321-30.
- Yılmaz Demokrat-Ferruh Bızbeyli *Kitabı*, söyleşi: İhsan Dağı-Fatih Uğur, İstanbul, Timaş Yay., 2009.
- Yorulmaz, Hüseyin, *Bir Neslin Öncüsü Celal Hoca*, İstanbul, Hat Yay., 2010.
- Yüksel, Ahmet Nuri, “Mektep İnsan Nurettin Topçu”, *Hareket -N. Topçu Özel Sayısı-*, sayı: 112, Ocak-Mart 1976, s. 80-82.